Голові Разової спеціалізованої вченої ради PhD 15385
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-ру наук з фізичного виховання та спорту,
доценту Хіменес Х.Р.

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Васкана Івана Георгійовича
на дисертаційну роботу Петренко Оксани Валеріївни
на тему «Технічна підготовка спортсменок віком 13–15 років з урахуванням індивідуальних характеристик змагальної діяльності у пляжному волейболі»,
подана на здобуття ступеня доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,

1. Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота Петренко Оксани Валеріївни присвячена вирішенню актуальної науково-практичної проблеми теорії і методики спортивного тренування – удосконаленню технічної підготовки спортсменок віком 13–15 років, які спеціалізуються у пляжному волейболі, на основі врахування індивідуальних характеристик їхньої змагальної діяльності.

Актуальність теми не викликає сумнівів і зумовлена сучасними тенденціями розвитку спортивної науки, відповідно до яких індивідуалізація підготовки розглядається як один із провідних принципів побудови багаторічного спортивного вдосконалення. Сучасний пляжний волейбол характеризується високою інтенсивністю ігрової діяльності, значною варіативністю технічних дій, необхідністю швидкого прийняття тактичних рішень та постійною адаптацією спортсменів до змінних умов змагань. За таких умов ефективність тренувального процесу дедалі більше визначається його здатністю враховувати індивідуальні особливості спортсменів.

Особливої актуальності ця проблема набуває на етапі спеціалізованої базової підготовки спортсменок віком 13–15 років. Саме в цей період відбуваються інтенсивні морфофункціональні та психофізіологічні зміни, активно формуються координаційні здібності, удосконалюється техніка виконання спеціальних рухових дій, а також починає проявлятися спеціалізація відповідно до ігрового амплуа. Використання уніфікованих програм тренування в таких умовах не завжди забезпечує максимальну ефективність підготовки, що обумовлює необхідність застосування індивідуалізованих підходів.

Важливо підкреслити, що авторкою запропоновано не окремі методичні рекомендації щодо вдосконалення технічної підготовки, а науково обґрунтовану систему її індивідуалізації, яка поєднує результати аналізу змагальної діяльності, педагогічний контроль, алгоритмізацію тренувального процесу та використання сучасних цифрових технологій. Такий підхід

відповідає сучасним тенденціям розвитку спортивної науки та має вагоме значення як для теорії, так і для практики підготовки спортсменів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського за темою «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення» (державна реєстрація № 0122U001576), що підтверджує його відповідність сучасним напрямам розвитку галузі фізичної культури і спорту.

2. Загальна характеристика та концептуальна оцінка дисертації. Дисертація має чітку логічну структуру та відзначається внутрішньою цілісністю. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел і додатків. Авторкою опрацьовано 352 наукові джерела, що свідчить про ґрунтовне опрацювання сучасного стану досліджуваної проблеми.

На нашу думку, головною перевагою дисертаційної роботи є її концептуальна завершеність. Авторка запропонувала не окрему методику вдосконалення технічної підготовки, а цілісну педагогічну систему індивідуалізації, побудовану на інтеграції аналізу структури змагальної діяльності, педагогічного контролю, алгоритмізації прийняття тренерських рішень та сучасних цифрових технологій.

Принципово важливим є те, що індивідуалізація у дисертації розглядається не як варіативний добір окремих вправ, а як системний механізм управління процесом технічної підготовки. Саме такий підхід забезпечує наукову цілісність дослідження та свідчить про високий рівень методологічного мислення здобувачки.

Безперечною перевагою роботи є її практична спрямованість. Запропоновані наукові положення не обмежуються теоретичним обґрунтуванням, а реалізовані у вигляді алгоритму побудови індивідуальних програм підготовки, програмного застосунку «VolTech», каталогу спеціалізованих вправ і комплексу методичних рекомендацій для тренерів.

Таким чином, дисертаційна робота є завершеним комплексним дослідженням, у якому гармонійно поєднано фундаментальний аналіз проблеми з розробленням сучасної практикоорієнтованої технології індивідуалізації технічної підготовки спортсменок у пляжному волейболі.

3. Обґрунтованість наукових положень, методологія та організація дослідження. Дисертаційне дослідження виконано на належному теоретико-методологічному рівні. Логіка його побудови є послідовною, а застосований комплекс методів дослідження повною мірою відповідає поставленій меті, сформульованим завданням і об'єкту дослідження.

Авторкою використано широкий спектр взаємодоповнювальних методів, зокрема аналіз і узагальнення наукової літератури, педагогічне спостереження, відеоаналіз змагальної діяльності, педагогічне тестування, соціологічні методи, педагогічний експеримент та сучасні методи математичної статистики.

Комплексне застосування зазначених методів забезпечило достатній рівень об'єктивності отриманих результатів та їх належне наукове обґрунтування.

Позитивної оцінки заслуговує організація експериментальної роботи. Дослідження здійснювалося поетапно, що дало можливість послідовно перейти від теоретичного аналізу проблеми до розроблення авторської методики, її експериментальної перевірки та оцінювання ефективності запропонованої системи.

Важливо відзначити, що отримані результати ґрунтуються на значному за обсягом емпіричному матеріалі. Авторкою проведено комплексний аналіз змагальної діяльності спортсменок різних вікових груп, здійснено педагогічне тестування рівня технічної та спеціальної фізичної підготовленості, організовано педагогічний експеримент із застосуванням контрольної та експериментальної груп, що забезпечило можливість об'єктивного порівняння ефективності традиційної та авторської систем підготовки.

Достовірність результатів підтверджується коректним використанням сучасних статистичних методів аналізу, які відповідають характеру отриманих даних та дозволяють зробити обґрунтовані висновки щодо ефективності запропонованої системи технічної підготовки.

Таким чином, методологічне забезпечення дисертації відповідає сучасним вимогам до наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту та не викликає принципових зауважень.

4. Оцінка теоретичних і методичних результатів дослідження. Однією із сильних сторін дисертації є її ґрунтовне теоретичне підґрунтя. Аналіз першого розділу свідчить, що авторкою критично осмислено сучасний стан проблеми технічної підготовки спортсменів у пляжному волейболі, узагальнено результати вітчизняних і зарубіжних досліджень, визначено суперечності сучасної системи підготовки та обґрунтовано напрями їх подолання.

Заслуговує позитивної оцінки те, що авторка не обмежилася констатацією існуючих підходів, а визначила наукову проблему, яка полягає у недостатньому врахуванні індивідуальних характеристик змагальної діяльності під час програмування технічної підготовки спортсменок. Саме ця проблема стала концептуальною основою дисертаційного дослідження.

Особливий інтерес становлять результати аналізу структури змагальної діяльності спортсменок віком 13–15 років. Авторкою визначено особливості виконання основних технічних дій залежно від віку, ігрового амплуа, просторових характеристик та результативності ігрових епізодів. Отримані дані мають самостійне наукове значення, оскільки суттєво розширюють сучасні уявлення про закономірності технічної діяльності у пляжному волейболі.

На нашу думку, одним із найбільш вагомих результатів дисертації є розроблення алгоритму індивідуалізації технічної підготовки. Його принципова відмінність полягає у тому, що управління тренувальним процесом здійснюється на основі об'єктивного аналізу структури змагальної діяльності спортсменки, а не лише загальних рекомендацій щодо диференціації тренувальних навантажень.

Запропонований алгоритм передбачає послідовне оцінювання рівня технічної підготовленості, формування індивідуального профілю спортсменки, добір спеціалізованих тренувальних засобів, програмування індивідуальної траєкторії технічного вдосконалення та подальшу корекцію програми відповідно до результатів педагогічного контролю. Саме системність такого підходу є його головною науковою перевагою.

Високої оцінки заслуговує і створений авторкою програмний застосунок «VolTech», який забезпечує цифровий супровід процесу індивідуалізації технічної підготовки. Використання програмного продукту дає можливість автоматизувати аналіз показників технічної діяльності, формувати індивідуальний профіль спортсменки та оптимізувати процес прийняття тренерських рішень. Інтеграція цифрових технологій у систему педагогічного контролю відповідає сучасним тенденціям цифровізації спортивної науки та істотно підвищує практичну цінність проведеного дослідження.

Важливим практичним результатом роботи є також розроблення каталогу спеціалізованих вправ, систематизованих відповідно до завдань технічної підготовки та рівня індивідуальної готовності спортсменок. Це створює реальні можливості для широкого впровадження результатів дослідження у практику роботи тренерів.

5. Оцінка результатів педагогічного експерименту. Найбільш переконливим підтвердженням ефективності запропонованої системи є результати педагогічного експерименту.

Проведене дослідження засвідчило, що використання авторської системи індивідуалізації забезпечує статистично достовірне покращення більшості показників технічної підготовленості спортсменок експериментальної групи порівняно з традиційною методикою навчання.

Особливо показовими є результати вдосконалення техніки виконання подачі, прийому, передачі, атакувальних дій, блокування та захисту. За окремими тестами приріст ефективності технічних дій становив від **30 до 55 %**, що свідчить про високу результативність запропонованої методики. Водночас позитивна динаміка відзначена і за показниками спеціальної фізичної підготовленості, що підтверджує комплексний характер розробленої системи.

Принципово важливо, що отримані позитивні зміни не обмежуються окремими тестовими показниками. Вони свідчать про підвищення загальної ефективності технічної діяльності спортсменок у змагальних умовах, що і є головним критерієм успішності спортивної підготовки.

На нашу думку, саме результати педагогічного експерименту є одним із найбільш переконливих доказів практичної цінності дисертаційної роботи, оскільки підтверджують доцільність використання індивідуалізованого підходу при організації технічної підготовки юних спортсменок у пляжному волейболі.

6. Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що отримані авторкою результати характеризуються належним рівнем наукової новизни, є теоретично обґрунтованими та експериментально підтвердженими.

Найбільш вагомим науковим результатом дослідження є обґрунтування цілісної системи індивідуалізації технічної підготовки спортсменок віком 13–15 років у пляжному волейболі, побудованої на врахуванні індивідуальних характеристик їхньої змагальної діяльності.

Наукову цінність становить запропонований алгоритм індивідуалізації, який забезпечує послідовне оцінювання рівня технічної підготовленості спортсменки, формування її індивідуального профілю, добір спеціалізованих засобів тренування та подальшу корекцію навчально-тренувального процесу на основі результатів педагогічного контролю.

Важливим результатом дослідження є встановлення закономірностей структури технічної діяльності спортсменок різних вікових груп та ігрових амплуа, що дозволило науково обґрунтувати зміст індивідуальних програм технічної підготовки.

Позитивної оцінки заслуговує інтеграція цифрових технологій у систему педагогічного контролю шляхом створення програмного застосунку «VolTech», який забезпечує автоматизований аналіз показників технічної діяльності, формування індивідуального профілю спортсменки та підтримку прийняття тренерських рішень.

У сукупності зазначені результати поглиблюють сучасні наукові уявлення про індивідуалізацію спортивної підготовки та мають вагоме значення для подальшого розвитку теорії і методики спортивного тренування.

7. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне значення дисертації полягає у подальшому розвитку наукових положень щодо індивідуалізації технічної підготовки спортсменів в ігрових видах спорту. Авторкою розширено наукові уявлення про можливості використання показників змагальної діяльності як основи програмування навчально-тренувального процесу, уточнено методичні підходи до оцінювання технічної підготовленості спортсменок та обґрунтовано алгоритм управління процесом її вдосконалення.

Практична цінність роботи полягає у високому ступені готовності її результатів до впровадження. Запропонована система індивідуалізації технічної підготовки має завершений прикладний характер і може бути використана у практиці дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спортивних клубів, шкіл вищої спортивної майстерності, закладів вищої освіти та інших установ, що здійснюють підготовку спортсменів.

Практичну значущість істотно підсилюють розроблені авторкою алгоритм побудови індивідуальних програм технічної підготовки, програмний застосунок «VolTech», каталог спеціалізованих вправ та методичні рекомендації для тренерів.

Впровадження результатів дослідження у діяльність спортивних організацій та освітній процес закладів вищої освіти підтверджує їх практичну затребуваність і перспективність подальшого використання.

8. Особистий внесок здобувачки та повнота апробації результатів. Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць свідчить, що дослідження є самостійною завершеною науковою працею.

Особистий внесок Оксани Валеріївни Петренко полягає у визначенні наукової проблеми, формулюванні мети та завдань дослідження, проведенні аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, розробленні програми дослідження, виконанні комплексного аналізу структури змагальної діяльності спортсменок, створенні алгоритму індивідуалізації технічної підготовки, розробленні програмного застосунку «VolTech», формуванні каталогу спеціалізованих вправ, організації та проведенні педагогічного експерименту, статистичній обробці й науковій інтерпретації отриманих результатів.

Важливо відзначити, що здобувачка брала безпосередню участь на всіх етапах виконання дослідження – від постановки наукової проблеми до впровадження отриманих результатів у практику, що свідчить про її сформованість як самостійної дослідниці.

Основні положення дисертації достатньою мірою апробовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і відображені у наукових публікаціях, які відповідають чинним вимогам щодо висвітлення результатів дисертаційних досліджень.

9. Зауваження та дискусійні положення.

Високо оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

1. У теоретичному розділі доцільно було б ширше висвітлити результати сучасних досліджень щодо використання технологій штучного інтелекту, автоматизованого відеоаналізу та систем комп'ютерного бачення у спортивній підготовці.
2. Бажано детальніше охарактеризувати перспективи інтеграції програмного застосунку «VolTech» із сучасними цифровими платформами аналізу змагальної діяльності та системами відеоаналітики.
3. Перспективним напрямом подальших досліджень є перевірка ефективності запропонованої системи на інших етапах багаторічної підготовки спортсменів та в інших спортивних іграх.
4. Доцільним видається продовження педагогічного експерименту для оцінювання довготривалості отриманого тренувального ефекту та стійкості сформованих технічних навичок.

Наведені зауваження мають дискусійний характер, не знижують наукової цінності дисертації та можуть бути враховані авторкою у подальшій науковій роботі.

10. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Петренко Оксани Валеріївни «Технічна підготовка спортсменок віком 13–15 років з урахуванням індивідуальних характеристик змагальної діяльності у пляжному волейболі» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне наукове завдання, що має важливе значення для розвитку теорії та методики спортивного тренування.

Дисертація характеризується актуальністю теми, чіткою логікою побудови, належним теоретико-методологічним рівнем, достовірністю отриманих результатів, достатньою обґрунтованістю сформульованих висновків, вагомою науковою новизною та високою практичною цінністю.

Дисертаційна робота Петренко Оксани Валеріївни «Технічна підготовка спортсменок віком 13–15 років з урахуванням індивідуальних характеристик змагальної діяльності у пляжному волейболі», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії" (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка, Петренко Оксана Валеріївна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича Іван ВАСКАН